

Kjak

Sjúrdur í Koltri

Koltur – Eitt livandi inni- og útisavn

Wellington vann ikki einsamallur slagið við Waterloo og heldur ikki stóð Nólsoyar Páll einsamallur á Fløtuni Fríðu og bygdi skip – nei, teir høvdu sínar hjálparar.

At brúka politiska tíð og orku uppá, at skipa Koltur til eitt lívs- ella virðisskapandi inni- og útisavn er ikki neyðugt - oyggjin er longu tað. Savnið hevur verið har í meir enn 1000 ár.

Ein gamal sandingur fortaldi mær, at fyrstu ferð hann sum 14 ára gamal var úti í verðini, var tá hann var vesturi í Koltri sum hoyfólk. Hetta sigur nógv um - at vit hava eitt gott land at búgva í og kunnu saktans hava alla verðina í Føroyum - ikki bara í Koltri.

1992, fyrstu upp- afturlaðingarnar

Í 1992 var farið at byggja

uppaftur í Koltri tað, sum forfedranir høvdu bygt, sum hevði verið grundarlagið fyri at kunna virka og liva á oynni. Í 1992 var av álvara settur skjøtil á laðingina, aftaná harða og ringa veturin 1988/89. Pápi mín, Jóan Jacob Joensen í Koltri, húsavíkingurin grót- og laðingarsmiðurin Jens Pauli Dam og eg gjørdu fyrstu laðingarnar, ímeðan skopuningurin, Mortan Winther Poulsen, var tann nærlagdi timbursmiðurin.

Tað komu eisini aðrir góðir smiðir upp í arbeiðið, m.a. Hergeir Jacobsen í Nólsoy og Dánjal Petur Müller í Kvívík. Tað lá ikki fremst í huganum at gera oynna til nakað serstakt - Koltur var serstøk, sum so nógv onnur støð í Føroyum.

Eftirlíkning

Heimildarfólkini t.v.s. fólkið, sum er uppvaksið á staðnum, kunnu ikki efturlíknast. Nógv hava slitið sínar barnaskógvar og onnur sínar vaksnamannaskógvar í Koltri. Uppaftur onnur, sum vit ikki mugu gloyma, hava haft tilknýti til Koltur bæði summar og vetur. Tey liva enn tann dag í dag í besta velgáende. Tey kenna væl originalu koltursfólkini, bæði tey sum farin eru og okkum onnur, sum ikki eru farin.

Skeytið

Skilligt var í 1993, at tann inntøkan, sum kom frá landbúnaði í Koltri og til deils úr sjónum, ikki var nóg stór til at nakar kundi liva av henni soleiðis, sum samfelagið er í dag. Hettar tíðarskeiðið, sum hevði uppihildið einum

samfelagi og breyðføtt nógv ættarlið, var ein farin tíð. Tað átti ikki at verið so ringt at tikið næsta stigið: at avtikið búðstaðarskylduna á kongsfestinum í Koltri.

Romantikkurin livdi í besta vælstandi - "Sum tað var deiligt í Koltri" - tað í sær sjálvum er jú fantastiskt, onki ringt um tað, nógv ber til, við og í romantikki, men hann aleinaður betalur ikki rokningarnar og soleiðis var eisini í Koltri. Danska orðatakið sigur - skal man nyde må man yde - Koltur var tíðanverri blivin ov lítil til ein nú- og framtíðar landbúnað.

Í 1993 varð Kolturskjeystið, sum var meiri enn 1000 ára gamalt, tileinkisgjørt. Tað vil siga, at heimildarfólkini vóru strikað, misti øll síni rættindi í Koltri ímóti sínum vilja.

A.P.Møller Grunnurin

Arbeiðið at laða uppaftur, sum byrjaði í 1992, fór at halda á fram. Uppskotið um røkt av kongsfestinum uttan bústaðarskyldu, vann ikki frama hjá Jarðarráðnum, men arbeiðið við at restaurera helt tó fram í nøkur ár.

Byrjað varð aftur av nýggjum, við nýggjum smiðum og við grótleiðingum og pionerinum úr Húsavík Jens Paula Dam, og nú við peningi úr A.P. Møllers Grunninum.

Peningurin úr A.P.Møllers Grunninum, vóru kærkomnir. Stuðulin hevur hildið liv í oynni hesi seinasti árin. Nú er so liðugt við teimum penginum.

Napoleon Bonaparte

Øll hava vit lisið ella hoyrt í skúlanum um tann franska herleiðaran Napoleon Bona-

parte. Jógván Arge las herfyri upp í útvarpinum um , tá ið Napoleon fór inn í Moskva og yvirtók Kreml og harvið hevði hann tikið valdið á Rusland.

Napoleon regeraði í Kreml í teirri trúgv at hann kundi stýra Rusland. Hann ivaðist heldur ikki í at Aleksander Sarur fór at koma at banka uppá dyrnar – sami sarur sum Napoleon og hansara fólk hevði blakað út úr Kreml. Sarurin kom tó ongantíð.

Arbeiðið hjá ráðgevanum og umboðnum hjá Koltursgrunninum er liðugt, Mærsk hevur skoðað arbeiðið. Hvat er so eftir? Ja, tað er ikki at gera sum Napoleon Bonaparte - at bíða eftur sarinum.

Levi Mørk

býráðslimur

Fyri Javnaðarflokkin hjá Tórshavnar kommunu

Vit verða noydd at gera nakað

Javnaðarflokkurin má gerast meira sjónligur. Vit mugu hvønn dag minna okkara medmenniskju um okkara politikk, sum virðir menniskju og tey sosialu virðini, sum vit eina øld hava barst fyri.

Vit hava framvegis onki fátækramark, vit hava ongan íbúðarpolitikk fyri tey veiku, og vit hava ongan politikk, ið tekur hædd fyri kostanaðarstøðinum, sum er eitt av heimsins hægstu. Vit viðurkenna sjáldan, at vit hava veikar bólkar í samfelagnum, og samgongan sýnir í verki, at teir halda, at har er ongin trupuleiki. Hugtakið hjá teimum er ivaleyst “som man reder så ligger man”.

Men soleiðis er veruleikin, og soleiðis eigur veruleikin

ikki at verða. Javnaðarflokkurin hevur verið fremsti flokkurin í uppbyggingini av vælferðarsamfelagnum, og saman við sambandsflokkinum, tikið nógv tøk fyri at allir borgarar skulu hava sømuligt lív frá byrjan til enda.

Nú sambandsflokkurin hevur slept øllum sínum sosialu virðum, og stendur fult saman við fólkaflokkinum í karrráðu niðurlagingini av tí føroyska samfelagnum, krevur hetta enn meira av javnaðarflokkinum, og tí er neyðugt at vit koma við hugskotum og ætlanum øllum til frama. Vit gera tað í heilum, men viðhvørt er ongantíð nokk.

Vit hava í dag ongan íbúðarpolitikk, sum tekur atlit til tey veiku í samfelagnum.

Støk, støk við børnum, pør og pør við børnum, lesandi og pensjónistar sum eru prísgevin til útboðsmarknaðin fyri at hava tak yvir høvdið, hava, snøgt sagt ongan verðins kjans at fáa egi búgv.

Nógv fólk í dag byggja, ella keypa hús fyri 3-4 milliónir við tí fyri eygað at leiga út, tí tey vita, at tað trýtir, og tey kunna næstan áseta prísín sjálvi.

Hesi veikari fólkini við húsaleigu frá 5.500 kr og uppeftir, fyri íbúðir sum ofta eru so vánaligar, at tað er óhugnaligt, koma aldrin til at fáa eina uppsparing, tí tey klára ikki so mikið sum at liva eitt vanligt virðuligt lív, sum, hóast alt, nógvir føroyingar gera.

Hví kann samfelagið so

ikki byrja at hugsa um at byggja íbúðir, sum teir veiku bólkarnir í samfelagnum fáa fyrsta rætt til. Tað er ikki neyðugt at tað skal verða ein profitt fyrirøka, men hvíla í sær sjálvum, og leigan har eftir, tá rakstarkostanaðurin verður so lágur sum gjørligt. Ein húsaleiga frá 3500-5000 kr, eftir stødd, eigur at bera til. Tað átti ikki at verði nakar trupuleiki at figgja hesari bygging, tí samfelagið skal hava nógv meira burturúr okkara tilfeingi, sum nú verður givið til fólk, ið eiga ríkiligt frammanundan.. Tað ger tað mann aðrastaðni, so hví ikki her?

At vit hava, tætt við, hægsta kostnaðarstøði í heiminum er ongin loyna. Tað kemur av avgjöldum, flutningi og grammum

krambakallum, ið ikki leggja fingarnar ímillum tá vinningur skal setast á, príseftirlit ella ikki. Ein familja við fyra fólkom, har annað er vanligt arbeiðsfólk, og hitt er til arbeiðis, tá nakað er, ella er í ALS, hava sera lítið at keypa fyri, tá skattur, avgjöld, húsaleiga og hiti er goldin.

Tað er ikki ein marglátisfamilja sum ferð til handils, og tað er neyvan ráð at keypa mjólk til allar vikudagarnar. Hví kunna myndugleikarnir ikki hugsa eitt lítið sindur um hesa støðuna.

Tann gamla “fólkafloksparolan”, nú saman við sambandinum,- at alt sum ikki kann standa má falla-, er altso ikki væl hóskandi í 2012. Ein háttur at gera nakað, frá almennari síðu, er at skilja ímillum vørubólkarnar tá

ásett verður MVG.

Frukt, mjólk, breyð, og o.a. lívsneyðugt átti at goldið 13-15% MVG. Okkurt annað kundi fingið álagt 18%, og sukur, feitt, slikk, sprutt og parfuma, 25% og uppeftir. Teir veikaru bólkarnir keypa hetta næstan ongantíð, tí tey hava ikki ráð og øll tey við flatskatti spyrja ikki eftir prisi longur. Um mann frá almennari sigur, at hetta ikki kann lata seg gera, reint tekniskt, so halda tey lítið av starvsfólkinum á TAKS.

Hetta er so nakrir tankar eg meti, at vit eiga at seta í hásæti, tí vit kunna ikki stillsliga verða vitni til, at samgongan oyðileggur okkara samfelag.